

AFB. 7. DETAIL VAN DEN VOORGEVEL VAN HET LANDHUIS „D'OLIJFTAK", GEB. IN 1904.

ook wat het voldoen aan schoonheidsbehoefte betreft, bevredigt (en méér dan dat!). Van dien mensch zou men zelfs mogen verwachten dat hij ook jongeren architecten wien nog geen kans gegeven werd te toonen wat zij kunnen, die gelegenheid zou willen geven.

Toch mag men in de architectenwereld de wereld daarbuiten het gebrek aan vertrouwen ook weer niet al te kwalijk nemen. Het dient erkend, dat het sterk-individualistisch karakter van véél moderne architectuur de mogelijkheid van het verwekken van schoonheids-sensaties bij leeken in de architectuur, ja zelfs bij architecten, verkleint, en dat alleen door gelijkgestemde naturen, door geestelijk verwante individuen, de in het bouwwerk gelegde idee navoelbaar is of begrepen kan worden. Wel zijn er tevens eenige gedeceideerde richtingen in de moderne architectuur aan te wijzen, wel hebben wij in Berlage een bouwmeester, die „school" heeft gemaakt, en worden Berlage en zijn volgelingen beter begrepen, doch aan een alom begrepen gemeenschapskunst zijn wij nog lang en lang niet toe; hoe zou dit in de

tegenwoordige maatschappij, bij zoo verschillend inzicht en zooveel harden strijd, ook mogelijk zijn?

De uitstekendeschrijver over architectuur, Jan Gratama, heeft in zijn lezing bij de in 1912 gehouden „Conferentie over het bouwkunstig element bij de bescherming der schoonheid van Nederland" (het rapport dezer Conferentie verscheen in druk bij Wed. J. Ahrend & Zoon's boekhandel en Uitgevers Mij. te A'dam), o.a. het volgende gezegd:

„Het is misschien hier de plaats om er den nadruk op te leggen dat de goede moderne architectuur niet ernaar streeft, origineel te zijn, niet vóór alles tracht iets nieuws, iets geheel los van het oude te maken. Integendeel nu haar „Sturm und Drang-periode" voorbij is, streeft zij naar bezonnenheid en zuiverheid."

Inderdaad, de goede moderne architect doet dit, of beter gezegd: de moderne architect, die dit doet, heeft eerst recht erop een goed architect genoemd te worden. Doch er zijn er nog helaas, die de originaliteit en sterke overdrijving als eerste voorwaarde voor „gespannenheid" en „trilling" in een kunstwerk stellen, en het opdringerige en pretentieuze in sommig werk niet willen zien.

Als reeds eerder gezegd zijn die buitensporigheden in den landhuisbouw noch uitsluitend inwendig toelaatbaar. Inwendig niet, omdat het interieur in de allereerste plaats aan de verschillende behoeften, ook de aesthetische, van den bewoner moet voldoen, het in de allereerste plaats den bewoner en niet den bouwmeester bevredigen moet. Moet men daarom den opdrachtgever